

A photograph of a traditional Dutch windmill, likely a De Pijp, situated on a grassy bank next to a calm canal. The windmill's reflection is clearly visible in the still water. The sky is a mix of soft pinks, purples, and blues, suggesting the time is either dawn or dusk. The overall mood is serene and picturesque.

Het Nederlandse drugsbeleid bekeken door buitenlandse ogen

ZES PARADOXEN VANUIT EEN BELGISCH
PERSPECTIEF

PROF. DR. TOM DECORTE (UNIVERSITEIT GENT)

SEMINAR CIROC / LEAP - UTRECHT - 14 OKTOBER 2026

1. Van pionier naar gevestigde orde — De historische vernieuwing

- ▶ **1976: onderscheid tussen cannabis en andere illegale drugs**
- ▶ **Cannabisgebruikers uit de harddrugsmarkt houden**
- ▶ **Niet elk drugsgebruik is een strafrechtelijk probleem**
- ▶ **Risico's beperken in plaats van gebruik uitbannen**
- ▶ **Ook overheidsinterventies kunnen schade veroorzaken**
- ▶ **Nederland werd een internationale referentie**

1. Van pionier naar gevestigde orde — De keerzijde van succes

- ▶ Een vernieuwend beleid werd een stabiel compromis om cannabis te gedogen
- ▶ Gemeenten, justitie en coffeeshops pasten zich aan
- ▶ Een werkbaar systeem verminderde de druk om het beleid te veranderen
- ▶ Politieke verdeeldheid bemoeilijkte verdere hervorming
- ▶ Beheersen van het probleem kreeg voorrang op structurele keuzes
- ▶ Pionierschap maakte plaats voor “institutionele padafhankelijkheid”

2. De paradox van de coffeeshop — Een gereguleerde voordeur

- ▶ **Cannabisverkoop wordt onder voorwaarden gedoogd**
- ▶ **Productie en bevoorrading bleven grotendeels illegaal**
- ▶ **Internationale verdragen beperkten de beleidsruimte**
- ▶ **Politieke verdeeldheid hield het compromis in stand**
- ▶ **Illegale productie beperkt kwaliteits- en ketencontrole**
- ▶ **De bevoorrading creëert ruimte voor illegale aanbieders**

2. De paradox van de coffeeshop — Het wietexperiment als toets

- ▶ **April 2025: experimenteerfase in tien gemeenten**
- ▶ **Regulering van teelt, bevoorrading en verkoop**
- ▶ **Eerste bevindingen: ervaringen positief, effecten nog onzeker**
- ▶ **Een lokale proef is geen volledig nationale markt**
- ▶ **Markteffecten vergen een langere evaluatieperiode**
- ▶ **Vergelijk regulering met het huidige (gedoog)model**

3. Van tolerantie naar ondermijning — De opmars van de veiligheidslogica

- ▶ **Veiligheid en ‘ondermijning’ prominenter in het drugsdebat**
- ▶ **Geweld, intimidatie en corruptie zijn reële problemen**
- ▶ **Concept ‘Ondermijning’ bundelt uiteenlopende fenomenen**
- ▶ **Niet alle druggerelateerde problemen vragen dezelfde aanpak**
- ▶ **Drugsmarkten hebben ook een economische dynamiek**
- ▶ **De vraag en de winstmogelijkheden houden illegale markten in stand**

3. Van tolerantie naar ondermijning — Kijk ook naar de marktdynamiek

- ▶ **Ontmantelde netwerken worden vervangen**
- ▶ **Routes en werkwijzen passen zich aan opsporing aan**
- ▶ **Arrestaties en vangsten tonen geen structurele markteffecten**
- ▶ **Repressieve acties zijn zichtbaar; nevenschade vaak minder**
- ▶ **Rotterdam en Antwerpen zijn internationale transitknooppunten**
- ▶ **Lokale consumptie is niet hetzelfde als internationale handel**

4. Schadebeperking: hoe breed? — Een sterke Nederlandse traditie

- ▶ Nederland pionierde met laagdrempelige hulpverlening
- ▶ Spuitenruil, substitutie en gebruiksruidten
- ▶ Schade beperken zonder abstinentie als voorwaarde
- ▶ Gebruikers zijn ook burgers met recht op zorg
- ▶ *Drug checking* combineert preventie en marktmonitoring
- ▶ Blijvende knelpunten: toegang, stigma en financiering

4. Schadebeperking: hoe breed? — Van gebruikers naar de hele markt

- ▶ *Drug checking* beperkt risico's van illegale producten
- ▶ Maar productie en distributie blijven buiten regulering
- ▶ **Brede** *harm reduction* omvat ook schade door beleid
- ▶ Criminalisering, stigma en repressie tellen dus mee
- ▶ Alcohol en tabak tonen de rol van wettelijke regulering
- ▶ Regulering biedt kansen, en een risico op commercialisering

5. Kennis versus beleidsverandering — Het wetenschappelijke kennislandschap

- ▶ **Sterke onderzoekstraditie: Trimbos, WODC, universiteiten, enz.**
- ▶ **Uitgebreide monitoring en wetenschappelijke expertise**
- ▶ **Kennis bepaalt politieke beslissingen niet alleen**
- ▶ **Waarden, coalities en institutionele belangen wegen mee**
- ▶ **Ook internationale afspraken beïnvloeden beleidskeuzes**
- ▶ **Evidence-based beleid garandeert geen hervorming**

5. Kennis versus beleidsverandering — De asymmetrische bewijslast

- ▶ **Staatscommissie MDMA: kansen, risico's en onzekerheden**
- ▶ **Nieuwe modellen moeten hun voordelen aantonen**
- ▶ **Maar toetsen we het bestaande beleid even kritisch?**
- ▶ **Niet-veranderen heeft eveneens risico's en kosten**
- ▶ **Vergelijk beleidsopties op dezelfde maatschappelijke criteria**
- ▶ **Experimenteren, evalueren en vervolgens bijsturen**

6. Van gidsland naar lerend land — Het internationale speelveld verandert

- ▶ **Uruguay: nationale cannabisregulering sinds 2013**
- ▶ **Canada: nationale legalisering sinds 2018**
- ▶ **VS: 24 staten met legalisering voor volwassenen (2026)**
- ▶ **Malta en Duitsland: niet-commerciële cannabisverenigingen**
- ▶ **Zwitserland: wetenschappelijk begeleide proeven**
- ▶ **Verskillende modellen leveren nieuwe empirische lessen**
- ▶ **Nederland kan nu zelf leren van experimenten elders**

6. Van gidsland naar lerend land — De echte ontwerp vragen

- ▶ Legalisering is niet hetzelfde als commercialisering
- ▶ Hoe organiseer je productie, distributie en verkoop?
- ▶ Hoe beperk je marketing en commerciële stimulansen?
- ▶ Hoe maak je de legale markt aantrekkelijk genoeg?
- ▶ Hoe weeg je volksgezondheid af tegen illegale markten?
- ▶ Valt de keuze voor commerciële coffeeshops nog wel om te buigen naar een not-for-profitlogica?
- ▶ Volg effecten langdurig, niet alleen bij de start

- ▶ Erken de historische verdiensten van het Nederlandse beleid
- ▶ Onderzoek óók de schade van verboden en interventies
- ▶ Maak onderscheid tussen handhaving en markteffecten
- ▶ Beoordeel bestaande en nieuwe beleidskeuzes even kritisch
- ▶ Pragmatisme vraagt blijvende evaluatie en bijsturing
- ▶ Niet noodzakelijk gidsland, maar vooral een lerend land

**Conclusie —
pragmatisme vraagt
permanente
herziening**

Dank u

TOM.DECORTE@UGENT.BE